

UNITED NATIONS OFFICE ON
GENOCIDE PREVENTION AND THE
RESPONSIBILITY TO PROTECT

AKCIJSKI NAČRT ZA VERSKE VODITELJE
IN AKTERJE ZA PREPREČEVANJE
SPODBUJANJA K NASILJU, KI LAHKO
POVZROČI GROZODEJSTVA

Izvirni naslov besedila:

Plan of Action for Religious Leaders and Actors to Prevent Incitement to Violence that Could Lead to Atrocity Crimes

Spletna pot do izvirnika:

http://www.un.org/en/genocideprevention/documents/Plan_of_Action_Advanced_Copy.pdf

Prevod in lektoriranje:

**Generalni sekretariat Vlade RS
Sektor za prevajanje**

Redakcija:

Gregor Lesjak, marec 2018

Predgovor

generalnega sekretarja Združenih narodov

Vsi smo videli, kako tragične posledice lahko nastanejo, če ne preprečujemo hudih kršitev človekovih pravic in mednarodnega humanitarnega prava ter v najhujših primerih grozodejstev. Ti zločini prinašajo ogromno trpljenja, slabijo možnosti za mir in razvoj ter v skupnostih in družbah puščajo brazgotine, ki se včasih zacelijo šele čez več rodov.

Grozodejstva se na splošno ne zgodijo naenkrat ali spontano. Procesi, ki jih povzročajo, so dolgotrajni – v tem času pa bi morali ukrepati proti svarilnim znakom.

Eden najpogostejših znakov je širjenje sovražnega govora – sporočil v javni razpravi in medijih, vključno z družbenimi mediji, ki širijo sovražnost in ljudi spodbujajo k nasilju nad določenimi skupnostmi, pogosto na temelju identitete. V zadnjih letih se je pojavnost sovražnega govora in hujskanja zaskrbljujoče povečala. Čeprav je svoboda govora zaščitena po mednarodnem pravu, pa je govor, ki pomeni spodbujanje k nasilju, prepovedan. Za preprečevanje spodbujanja grozodejstev in zaščito prebivalcev pred njimi so neposredno odgovorne države. Vsi pa se moramo bolj potruditi za prenehanje sovražnega govora in nasilja, ki ga ta omogoča in spodbuja.

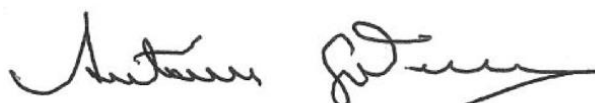
Verski voditelji imajo lahko še posebej pomembno vlogo pri vplivanju na vedenje pripadnikov svoje vere.

Žal vero nekateri cinično izkrivljajo za upravičevanje spodbujanja k nasilju in diskriminaciji, zato je bistvenega pomena, da verski voditelji vseh veroizpovedi prevzamejo vodilno vlogo.

Ta akcijski načrt, rezultat dveletnega posvetovanja z voditelji različnih ver in prepričanj po vsem svetu, vključuje bogato in široko paleto predlogov za načine, na katere lahko verski voditelji in akterji preprečijo spodbujanje k nasilju ter prispevajo k miru in stabilnosti. Vse vere učijo, da je treba življenje spoštovati, in priznavajo, da so ljudje v bistvu enaki. Ta načela nas pozivajo, naj pokažemo spoštovanje do vseh ljudi, tudi tistih, s katerimi se morda bistveno razhajamo ali pa se nam njihove kulture zdijo kar najbolj tuje.

Pozivam k čim večjemu širjenju in izvajanju tega akcijskega načrta, ki lahko pomaga rešiti življenja ljudi, zmanjšati trpljenje in uresničiti našo skupno vizijo mirnih, vključujočih in pravičnih družb, v katerih je različnost cenjena, pravice vseh posameznikov pa zaščitene.

Skupaj si prizadevajmo za preprečevanje in ustavitve grozodejstev ter vseh napadov na človekove pravice in dostojanstvo.

António Guterres

Generalni sekretar Združenih narodov, julij 2017

Vsebina

Povzetek	5
Uvod	6
Kaj je spodbujanje k nasilju?.....	6
Kaj je pravni okvir za preprečevanje spodbujanja k nasilju?	7
Zakaj je preprečevanje spodbujanja k nasilju bistveni dejavnik preprečevanja grozodejstev?	7
Vloga verskih voditeljev in akterjev pri preprečevanju spodbujanja k nasilju.....	8
Feški proces	8
Akcijski načrt za verske voditelje in akterje za preprečevanje spodbujanja k nasilju, ki lahko povzroči grozodejstva	9
Izvajanje	10
Akcijski načrt za verske voditelje in akterje za preprečevanje spodbujanja k nasilju, ki lahko povzroči grozodejstva	12
PREPREČEVANJE	12
1. Posebni ukrepi za preprečevanje spodbujanja k nasilju in boj proti njemu	12
2. Preprečevanje spodbujanja k nasilnemu ekstremizmu	14
3. Preprečevanje spodbujanja k nasilju zaradi spola	16
KREPITEV	17
4. Krepitev izobraževanja in usposabljanja za preprečevanje spodbujanja k nasilju	17
5. Spodbujanje medverskega in znotrajverskega dialoga za preprečevanje spodbujanja k nasilju.....	18
6. Krepitev sodelovanja s tradicionalnimi in novimi mediji za preprečevanje spodbujanja k nasilju in boj proti njemu	20
7. Krepitev sodelovanja z regionalnimi in mednarodnimi partnerji za izvajanje tega akcijskega načrta	21
GRADITEV	22
8. Graditev mirnih, vključujočih in pravičnih družb s spoštovanjem, varstvom in spodbujanjem človekovih pravic.....	22
9. Oblikovanje mrež verskih voditeljev za preprečevanje spodbujanja k nasilju in boj proti njemu	24
Priloge	25
Srečanje verskih voditeljev in predstavnikov na veri temelječih organizacij iz evropske regije o vlogi pri preprečevanju spodbujanja k nasilju, ki lahko vodi h grozodejstvom	25
Opredelitev grozodejstev	27
Feška izjava	28
Institucije in akterji, ki so sodelovali pri lokalnih posvetovanjih	31
Združeni narodi.....	35
Člani svetovalnega odbora	35
Povezave do koristnih dokumentov	36
Izbrani slovenska literatura in viri.....	37

Povzetek

Spodbujanje k nasilju, katerega tarča so skupnosti ali posamezniki zaradi svoje identitete, lahko pripomore k omogočanju ali pripravljanju grozodejstev (genocida, vojnih zločinov in zločinov proti človeštvu) in je opozorilni znak, pa tudi zgodnji kazalnik tveganja za te zločine. Spremljanje, preprečevanje spodbujanja k nasilju in boj proti njemu, zlasti v družbah, ki so razdeljene na podlagi identitete in v katerih je položaj zelo napet, lahko pripomorejo k preprečevanju.

Čeprav so za zaščito prebivalcev pred grozodejstvi, pa tudi za preprečevanje spodbujanja neposredno odgovorne države, morajo imeti vlogo tudi drugi akterji. Verski voditelji imajo lahko še posebej vplivno vlogo, saj lahko vplivajo na vedenje tistih, ki jim sledijo in imajo enaka prepričanja. Ker vero včasih zlorablajo za upravičevanje spodbujanja k nasilju, je bistvenega pomena, da verski voditelji vseh veroizpovedi pri tem vprašanju prevzamejo vodilno vlogo.

Proces, ki je sprožil izdelavo akcijskega načrta za verske voditelje in akterje za preprečevanje spodbujanja k nasilju, ki lahko povzroči grozodejstva, znan kot "feški proces", je izhajal iz potrebe po boljšem razumevanju, oblikovanju in spodbujanju možnosti verskih voditeljev za preprečevanje spodbujanja in nasilja, ki ga to lahko povzroči, ter po usklajevanju delovanja verskih voditeljev v okviru širših prizadevanj za preprečevanje grozodejstev.

"Feški proces" se nanaša na vrsto posvetovanj, ki jih je od aprila 2015 do decembra 2016 organiziral Urad ZN za preprečevanje genocida in odgovornost zaščititi, z verskimi voditelji, verskimi in posvetnimi organizacijami, regionalnimi organizacijami in strokovnjaki s tega področja iz vseh svetovnih ver. Priporočila, ki jih vsebuje akcijski načrt, so izdelali verski voditelji in akterji, ki so sodelovali pri teh posvetovanjih. Pomembna niso le za stanja, ki prinašajo tveganje za grozodejstva, ampak tudi v drugih okvirih, vključno z varstvom človekovih pravic, preprečevanjem nasilnega ekstremizma in preprečevanjem spopadov.

Ker je pričakovati, da bodo prizadevanja za preprečevanje grozodejstev in spodbujanja k njim najuspešnejša, kadar sodelujejo različni akterji, akcijski načrt vsebuje tudi priporočila za druge akterje, vključno z državami, državnimi ustanovami in civilno družbo, tudi novimi in tradicionalnimi mediji. Akcijski načrt temelji na načelih človekovih pravic, zlasti na pravici do svobode izražanja in mnenja, svobode vere in prepričanja ter pravici do mirnega zbiranja.

Akcijski načrt vsebuje tri glavne sklope priporočil, katerih cilj je **preprečevati, krepiti in graditi**. Vsak sklop vključuje priporočila, organizirana glede na tematski poudarek.

Priporočamo, da se ta načrt pod pokroviteljstvom Urada ZN za preprečevanje genocida in odgovornost zaščititi izvaja na regionalni, državni in lokalni ravni. Za učinkovito izvajanje akcijskega načrta priporočamo sodelovanje vseh ustreznih deležnikov, vključno z državnimi in verskimi ustanovami, sekularnimi in verskimi organizacijami civilne družbe, novimi in tradicionalnimi mediji, akademskimi in izobraževalnimi ustanovami ter regionalnimi in mednarodnimi organizacijami.

Z izvajanjem tega akcijskega načrta bi lahko pripomogli k preprečevanju grozodejstev po vsem svetu, zlasti na območjih, ki jih pretresajo verske in sektaške napetosti ter nasilje. Z izvajanjem bomo okrepili tudi spoštovanje, varstvo in spodbujanje človekovih pravic.

Uvod

V družbah, kjer vlada napetost zaradi politične, varnostne ali drugačne nestabilnosti, je eden opozorilnih znakov in močnih sprožilcev nasilja, ki lahko povzroči genocid, vojne zločine in zločine proti človečnosti ("grozodejstva"), vrsta sporočil v javni razpravi in medijih, ki širijo sovražnost in sovraštvo ter prebivalce spodbujajo k izvajanju nasilja nad določenimi skupnostmi, pogosto zaradi njihove verske ali narodnostne identitete. V zadnjih letih sta zaskrbljujoče porasla sovražni govor in spodbujanje na spletu in drugje, tako v konfliktnih kot v mirnih razmerah.

Če najdemo način za odpravo spodbujanja k sovraštvu in preprečujemo, da doseže ciljno občinstvo, "imuniziramo" občinstvo pred učinki spodbujanja in ponudimo drugačna sporočila, lahko pomagamo preprečevati in zaježiti nasilje, ki lahko povzroči grozodejstva.

Kaj je spodbujanje k nasilju?

Izraz "spodbujanje k nasilju" je vključen v Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah, ki v drugem odstavku 20. člena prepoveduje "vsako hujskanje k nacionalnemu, rasnemu ali verskemu sovraštvu, ki bi pomenilo spodbujanje k diskriminaciji, sovražnosti ali nasilju." Med dejanja, ki pomenijo spodbujanje k nasilju, lahko sodi vsaka komunikacija, ki spodbuja nasilje nad posameznikom ali skupino. Spodbujanje ima lahko različne oblike, vključno s političnimi govori in letaki, članki v medijih, sporočili v družbenih medijih in likovnimi izdelki.

Da dejanja spodbujanja povzročijo nasilje, so potrebni določeni dejavniki, vključno s kontekstom, ki prispeva k nasilju, vplivnim govorcem, govornim dejanjem, ki se širi v javnosti, dojemljivim občinstvom in tarčo. Tarča so navadno posamezniki ali skupine z določeno etnično, narodnostno, versko ali politično pripadnostjo, spolno usmerjenostjo in spolno identiteto.¹ Da neko dejanje pomeni spodbujanje k nasilju, mora govorec imeti naklep² v zvezi s hujskanjem in povzročanjem nasilja. Obstajati mora tudi določena verjetnost, da dejanje lahko povzroči nasilje, h kateremu poziva.

Spodbujanje k nasilju se razlikuje od "sovražnega govora". Čeprav nimamo pravne opredelitve "sovražnega govora", opredeljevanje "sovražnega" pa je sporno, sovražni govor navadno opredeljujemo kot vrsto govorne, pisne ali vedenjske komunikacije, ki blati osebo ali skupino na podlagi tega, kdo je – povedano drugače, na podlagi vere, narodnosti, državljanstva, rase ali drugega dejavnika istovetnosti. Sovražni govor lahko navaja, da je neka oseba ali skupina – navadno gre za skupino – manjvredna in da jo je treba zaradi tega izključiti ali diskriminirati, na primer z omejevanjem dostopa do izobraževanja, zaposlovanja ali političnih položajev. Čeprav je vsako spodbujanje k diskriminaciji, sovražnosti ali nasilju sovražni govor, pa vsak sovražni govor ne pomeni spodbujanja.

¹ Preprečevanje spodbujanja k diskriminaciji, sovražnosti in nasilju:

<https://www.article19.org/data/files/medialibrary/3572/12-12-01-PO-incitement-WEB.pdf> in Rabatski akcijski načrt za prepoved hujskanja k nacionalnemu, rasnemu ali verskemu sovraštvu, ki pomeni spodbujanje k diskriminaciji, sovražnosti ali nasilju, A/HRC/22/17/Add.4, priloga, 29. odstavek.

² Oseba ravna naklepno: a) glede ravnanja, če dejanje hoče storiti; b) glede posledice, če posledico hoče povzročiti ali se zaveda, da bo do nje prišlo ob običajnem poteku dogodkov."Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča, točki a in b drugega odstavka 30. člena : https://www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/ea9aeff7-5752-4f84-be94-0a655eb30e16/rome_statute_english.pdf.

Kaj je pravni okvir za preprečevanje spodbujanja k nasilju?

Preprečevanje spodbujanja k nasilju temelji na mednarodnih standardih človekovih pravic, vključno s Konvencijo o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida iz leta 1948, Mednarodno konvencijo o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije iz leta 1965 (ICERD) in Mednarodnim paktom o državljanskih in političnih pravicah iz leta 1966 (ICCPR).

3. člen konvencije o genocidu kot eno izmed dejanj, kaznivih po tej konvenciji, navaja "neposredno in javno spodbujanje k izvedbi genocida". 4. člen ICERD od pogodbenic zahteva, naj "za dejanje, kaznivo po zakonu, razglasijo vsako širjenje idej na temelju rasne večvrednosti ali sovraštva, spodbujanje k rasni diskriminaciji, pa tudi vsa dejanja nasilja ali spodbujanja k nasilju proti vsaki rasi ali skupini oseb druge barve ali etničnega izvora, pa tudi vsako pomoč pri rasističnih dejavnostih, vključno z njihovim financiranjem". Poleg tega že navedeni drugi odstavek 20. člena ICCPR od pogodbenic zahteva, naj z zakonom prepovejo "vsako hujskanje k nacionalnemu, rasnemu ali verskemu sovraštvu, ki bi pomenilo spodbujanje k diskriminaciji, sovražnosti ali nasilju".

Tudi pravo priložnostnih mednarodnih sodišč, kot sta Mednarodno kazensko sodišče za nekdanjo Jugoslavijo in Mednarodno kazensko sodišče za Ruando, vključuje opredelitve spodbujanja h genocidu in drugim grozodejstvom.

V sklepnem dokumentu svetovnega vrha leta 2005 so povezali preprečevanje spodbujanja k nasilju in preprečevanje grozodejstev. V 138. in 139. odstavku so se vsi voditelji držav in vlad zavezali, da bodo "zaščitili[li] svoje prebivalstvo pred genocidom, vojnimi hudodelstvi, etničnim čiščenjem in hudodelstvi zoper človečnost", in se dogovorili, da ta odgovornost "vključuje preprečevanje teh hudodelstev", vključno s spodbujanjem k njim.³

Zakaj je preprečevanje spodbujanja k nasilju bistveni dejavnik preprečevanja grozodejstev?

Spodbujanje k diskriminaciji, sovražnosti in nasilju je hkrati zgodnje opozorilo in sprožilec grozodejstev. Ta pojav je spremljal ali napovedal večino grozodejstev, če ne vseh. V stanjih, ko v družbah naraščajo napetosti, spodbujanje zaseje seme nezaupanja, suma in nestrpnosti. Čedalje pogostejši sovražni govor, katerega tarča so skupnosti ali posamezniki zaradi identitete, pripomore k omogočanju ali pripravljanju grozodejstev in zato kaže na to, da do teh grozodejstev lahko pride.⁴ Seveda pa so grozodejstva, zlasti genocid in zločini proti človeštvu, procesi, ki potrebujejo nekaj časa za načrtovanje, usklajevanje in izvedbo. Niso osamljeni ali spontani dogodki. Če smo pozorni na navzočnost sovražnega govora in

³ Sklepni dokument svetovnega vrha 2005, 138. in 139. odstavek, A/RES? G 60/1, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/487/60/PDF/N0548760.pdf?OpenElement>.

⁴ Okvir za analizo grozodejstev, Urad ZN za preprečevanje genocida in odgovornost zaščititi: http://www.un.org/en/preventgenocide/adviser/pdf/framework%20of%20analysis%20for%20atrocities%20crimes_en.pdf.

spodbujanja k nasilju v družbah, ki so razdeljene na podlagi identitete in v katerih je položaj zelo napet, lahko pripomoremo k zgodnjemu opozarjanju in preprečevanju.

Vloga verskih voditeljev in akterjev pri preprečevanju spodbujanja k nasilju

Pri prizadevanjih za preprečevanje spodbujanja k nasilju je pomembno upoštevati, kateri akterji so najbolj vplivni. Za zaščito prebivalcev je neposredno odgovorna država. Vendar pa imajo lahko pomembno vlogo tudi drugi akterji. Zlasti verski voditelji lahko močno vplivajo na življenje in vedenje tistih, ki jim sledijo in imajo enaka prepričanja. Kadar javno spregovorijo, imajo njihova sporočila lahko močan in širok vpliv.

Verski voditelji lahko uporabijo svoj vpliv na pozitivne ali negativne načine. Nekateri so svoj položaj izkoristili za širjenje sporočil sovraštva in sovražnosti, ki so spodbudila nasilje. Mnogi drugi pa so bili odgovorni za preprečevanje nasilja in spodbujanja k njemu s širjenjem sporočil miru, strpnosti, sprejemanja in vzajemnega spoštovanja ter z ukrepi za zmanjšanje napetosti med skupnostmi.

Rabatski akcijski načrt za prepoved hujskanja k nacionalnemu, rasnemu ali verskemu sovraštvu, ki pomeni spodbujanje k diskriminaciji, sovražnosti ali nasilju⁵ priporoča, naj se "verski voditelji vzdržijo sporočil o nestrpnosti ali izrazov, ki lahko spodbudijo nasilje, sovražnost ali diskriminacijo; imajo pa tudi bistveno vlogo pri odločnem in jasnem izrekanju proti nestrpnosti, diskriminatornemu stereotipiziranju in primerom sovražnega govora. Jasno je treba povedati, da nasilja nikoli ne moremo tolerirati kot odziva na spodbujanje k sovraštvu."

Verski voditelji in akterji so lahko močni partnerji pri preprečevanju grozodejstev in spodbujanju k njim, zato morajo državne, regionalne in mednarodne ustanove, civilna družba in mediji sodelovati z verskimi voditelji v okviru prizadevanj za preprečevanje grozodejstev.

Feški proces

"Feški proces" pomeni edinstveno, informativno in sočasno serijo posvetovanj, predvsem z verskimi voditelji in akterji, v njem pa so sodelovali tudi vladni uslužbenci, predstavniki Združenih narodov, organizacije civilne družbe in strokovnjaki, ki se ukvarjajo s preprečevanjem spopadov, ustvarjanjem razmer za mir, človekovimi pravicami in razvojem. To je bil prvi tak proces, namenjen sodelovanju z verskimi voditelji in akterji za izdelavo strategij preprečevanja spodbujanja, ki lahko povzroči grozodejstva.

Ta posvetovanja, ki jih je organiziral Urad ZN za preprečevanje genocida in odgovornost zaščititi ("urad"), so potekala od aprila 2015 do decembra 2016. Feški proces so podprle številne organizacije, med drugim Mednarodni center za medverski in medkulturni dialog (KAICIID), Svetovni svet cerkva ter Mreža verskih in tradicionalnih mirovnikov. Proces so podprle tudi vlade Etiopije, Maroka, Italije, Jordanije, Tajske in Združenih držav Amerike, ki so posvetovanja gostile.

V tem procesu so bili "verski voditelji" opredeljeni kot osebe, ki so jim njihove verske ustanove ali skupnosti formalno dodelile vodilne vloge in/ali imajo formalne verske

⁵ A/HRC/22/17/Add.4, priloga, 29. odstavek, http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Opinion/SeminarRabat/Rabat_draft_outcome.pdf

kvalifikacije. "Verski akterji" so osebe, ki delajo v pravno registriranih nevladnih organizacijah (NVO), dejavnih v medverskih zadevah, ali subjektih za verski razvoj in humanitarnih subjektih, oziroma osebe, ki s temi organizacijami in subjekti sodelujejo, ter osebe, ki poučujejo o veri v akademskih okvirih.

Feški proces, ki temelji na rabatskem akcijskem načrtu, se je začel zato, da bi analizirali in podrobno razpravljali o posebni vlogi, ki jo imajo verski voditelji in akterji pri preprečevanju spodbujanja k nasilju, ki lahko povzroči grozodejstva.

V tem okviru je bil feški proces odziv na priporočilo iz rabatskega akcijskega načrta, da je treba preseči pravne odzive in se posvetiti manj očitnim, a zelo vplivnim akterjem pri preprečevanju sovražnega govora in boju proti njemu.

Prvo posvetovanje v okviru feškega procesa je potekalo aprila 2015 v Fezu v Maroku ob podpori KAICIID in maroške vlade, sodelovali pa so višji verski voditelji različnih ver in prepričanj z vsega sveta. Konstruktivne razprave, ki so potekale na tem srečanju, so vodile k izdelavi osnutka izjave o načelih (imenovane tudi "feška izjava") in osnutka akcijskega načrta za verske voditelje in akterje za preprečevanje spodbujanja k nasilju, ki lahko povzroči grozodejstva (imenovanega tudi "feški akcijski načrt"). Regionalna posvetovanja⁶ so bila namenjena izdelavi prilagojenih regionalnih strategij za verske voditelje in akterje za preprečevanje spodbujanja k nasilju – imenovanih tudi regionalni akcijski načrti – in izboljševanju feškega akcijskega načrta.

Na posvetovanjih je sodelovalo 232 verskih voditeljev in akterjev iz 77 držav.⁷ Med udeleženci so bili budisti, kristjani, muslimani, hindujci, judje in siki iz različnih skupin in verskih skupnosti, pa tudi pripadniki različnih verskih manjšin, med drugim skupnosti Baha'i, Kakai, Jazidi in Candomblé, ter humanisti. Najmanj 30 odstotkov udeležencev na vseh srečanjih je bilo žensk.

Aksijski načrt za verske voditelje in akterje za preprečevanje spodbujanja k nasilju, ki lahko povzroči grozodejstva

V akcijskem načrtu za verske voditelje in akterje za preprečevanje spodbujanja k nasilju, ki lahko povzroči grozodejstva ("aksijskem načrtu"), so zajeta priporočila vseh regionalnih posvetovanj, ki so potekala v okviru feškega procesa. Ta priporočila so v obliki regionalnih akcijskih načrtov vključena v ta akcijski načrt kot priloga.

Aksijski načrt vključuje spoštovanje in spodbujanje mednarodnih standardov človekovih pravic, zlasti pravice do svobode izražanja in mnenja, svobode vere in prepričanja ter pravice do mirnega zbiranja. Priporočila, ki jih vsebuje akcijski načrt, se nanašajo na različna stanja in lahko pripomorejo k preprečevanju kršenja in zlorabe človekovih pravic, nasilnega ekstremizma, spopadov in različnih oblik nasilja.

⁶ Fez (Maroko), april 2015; Treviso (Italija), september 2015; Aman (Jordanija), november 2015; Washington (Združene države Amerike), februar–marec 2016; Adis Abeba (Etiopija), maj 2016; Bangkok (Tajska), december 2016.

⁷ Argentina, Avstralija, Avstrija, Bahrajn, Belgija, Bosna in Hercegovina, Brazilija, Burundi, Kambodža, Kanada, Srednjeafriška Republika, Čad, Čile, Kitajska, Kolumbija, Slonokoščena obala, Demokratična republika Kongo, Danska, Egipt, Salvador, Eritreja, Etiopija, Finska, Francija, Nemčija, Gvatemala, Gvajana, Haiti, Indija, Indonezija, Irak, Irska, Izrael, Italija, Jordanija, Kenija, Libanon, Liberija, Libija, Malavi, Malezija, Maldivi, Mongolija, Maroko, Mozambik, Mjanmar, Nepal, Nizozemska, Nova Zelandija, Nikaragva, Nigerija, Pakistan, Palestina, Peru, Filipini, Poljska, Romunija, Ruanda, Savdska Arabija, Senegal, Sierra Leone, Singapur, Južna Afrika, Južni Sudan, Španija, Šrilanka, Sudan, Švedska, Švica, Sirija, Tajska, Tunizija, Turčija, Uganda, Združeno kraljestvo, Združene države Amerike, Zimbabve.

Čeprav je akcijski načrt namenjen predvsem verskim voditeljem in akterjem, pa vključuje tudi podrobna priporočila za druge ustrezne akterje, vključno z državami in državnimi ustanovami, posvetnimi organizacijami civilne družbe ter novimi in tradicionalnimi mediji. Preprečevanje grozodejstev in spodbujanja k njim je večplastno prizadevanje, ki ima največ možnosti za uspeh, kadar sodelujejo različni akterji, ki imajo isti cilj.

Akcijski načrt je po namenu programski pripomoček. Njegov cilj je obveščanje verskih voditeljev in akterjev, pa tudi drugih ustreznih udeležencev, in svetovanje pri njihovem delu ter nudenje možnosti in priporočil za to, kako lahko pripomorejo k preprečevanju spodbujanja k nasilju.

Akcijski načrt je sestavljen iz devetih skupin tematskih priporočil, ki so razvrščene v tri glavne sklope.

PREPREČEVANJE

1. Posebni ukrepi za preprečevanje spodbujanja k nasilju in boj proti njemu
2. Preprečevanje spodbujanja k nasilnemu ekstremizmu
3. Preprečevanje spodbujanja k nasilju zaradi spola

KREPITEV

4. Krepitev izobraževanja in usposabljanja
5. Spodbujanje medverskega in znotrajverskega dialoga
6. Krepitev sodelovanja s tradicionalnimi in novimi mediji
7. Krepitev sodelovanja z regionalnimi in mednarodnimi partnerji

GRADITEV

8. Graditev mirnih, vključujočih in pravičnih družb s spoštovanjem, varstvom in spodbujanjem človekovih pravic
9. Oblikovanje mrež verskih voditeljev

Izvajanje

Skupnost akterjev, ki sodelujejo v feškem procesu, vključno z udeleženci na srečanjih, ki so potekala v okviru feškega procesa, je vztrajala pri tem, da je treba ta akcijski načrt izvajati na regionalni, državni in lokalni ravni. Za popolno in učinkovito izvajanje akcijskega načrta priporočamo sodelovanje vseh ustreznih deležnikov, vključno z državnimi in verskimi ustanovami, posvetnimi in verskimi organizacijami civilne družbe, novimi in tradicionalnimi mediji, akademskimi in izobraževalnimi ustanovami ter regionalnimi in mednarodnimi organizacijami. Urad ZN za preprečevanje genocida in odgovornost zaščititi bo skupaj s ključnimi partnerji iz Združenih narodov in civilne družbe ter na veri utemeljenimi akterji, ki so se zavezali temu procesu, še naprej zagotavljal dejavnosti, povezane z izvajanjem tega akcijskega načrta, pa tudi ocenjevanje teh dejavnosti in širjenje dobrih praks ter pridobljenih novih spoznanj.

Z izvajanjem tega akcijskega načrta bi lahko pripomogli k preprečevanju grozodejstev, zlasti na območjih, ki jih pretresajo verske in sektaške napetosti in nasilje. Z izvajanjem bomo okrepili tudi spoštovanje, varstvo in spodbujanje človekovih pravic, vključno s pravico do svobode mnenja in izražanja, svobodo vere ali prepričanja ter pravico do mirnega zbiranja.

Akcijski načrt za verske voditelje in akterje za preprečevanje spodbujanja k nasilju, ki lahko povzroči grozodejstva

PREPREČEVANJE

1. Posebni ukrepi za preprečevanje spodbujanja k nasilju in boj proti njemu

Cilji: (i) Vzdržujte se izražanja ali širjenja sporočil sovražnosti in sovraštva, ki bi lahko pomenila spodbujanje k nasilju; (ii) ne bodite tiho, kadar so tarče napadov druge skupnosti; (iii) spremljajte, obsojajte spodbujanje k nasilju in se odzivajte nanj; (iv) nudite drugačna sporočila; (v) ovrzite mite in zavračajte lažne govorce; (vi) vključite se v dialog z govorniki, odgovornimi za spodbujanje, in/ali občinstvom, ki ga mika, da bi se odzvalo pozivu k nasilju, ki bi lahko povzročilo grozodejstva; (vii) pozitivno vplivajte na verske skupnosti in podpirajte njihove dejavnosti za preprečevanje; (viii) izrazite solidarnost z žrtvami spodbujanja k nasilju.

I. cilj: Verski voditelji in akterji

- Odzovite se na spodbujanje, takoj ko se pojavi, da preprečite naraščanje napetosti;
- naučite se razlikovati med govorom, ki je zgolj žaljiv, in govorom, ki bi lahko pomenil spodbujanje k nasilju;
- spremljajte medije, vključno z družbenimi mediji, da boste lahko prepoznali sovražni govor, ki bi lahko pomenil spodbujanje k nasilju, in se borili proti njemu;
- širite pozitivne podobe in zgodbe verstev, ki niso vaša;
- javno spregovorite ne le, kadar napadajo vašo skupnost, ampak tudi, kadar napadajo drugo versko skupnost;
- podpirajte pobude drugih verskih voditeljev in akterjev, ki zagovarjajo človekove pravice in pravičnost ter zlasti zatirane skupnosti;
- spremljajte, zbirajte in razpošiljajte verske izjave in uredbe verskih voditeljev in oblasti, ki spodbujajo k sovraštvu in nasilju;
- izdajajte in razpošiljajte poročila o verskih izjavah in uredbah verskih voditeljev in oblasti, ki obsojajo spodbujanje in/ali ponujajo drugačna sporočila;
- razvijajte in širite nove in tradicionalne medijske strategije za preoblikovanje diskurzov. Pri tem se posvetujte s strokovnjaki, da zagotovite, da sporočila pridejo do pravega občinstva;
- širite pozitiven in drugačen govor na spletu in zunaj njega;
- širite zgodbe o uspešnem preprečevanju spodbujanja in boju proti njemu;
- zagotovite širjenje nasprotnih in drugačnih sporočil v lokalnih jeziki, vključno z lokalnimi narečji;
- prek novih in tradicionalnih medijev poudarjajte zgodbe o verskih voditeljih in skupnostih, ki se na sovraštvo odzivajo z izražanjem ljubezni in solidarnosti;
- vključite se v dialog z vsemi skupnostmi in občinstvi, tudi tistimi, ki izražajo sovražnost ali imajo diskriminatorne ali skrajne ideologije;
- prisluhnite "žrtvam" spodbujanja in vključite njihove vidike;
- določite vplivne in predane verske voditelje in akterje, ki lahko širijo nasprotna in drugačna sporočila v zelo napetih razmerah;

- kadar je ustrezno, ustanovite nacionalne medverske observatorije za ugotavljanje vzrokov in izvorov sovražnega govora in spodbujanja k nasilju, pa tudi za ugotavljanje in analiziranje endemičnih, strukturnih in kulturnih virov nasilja;
- naredite pregled obstoječih pobud za preprečevanje spodbujanja k nasilju in nasprotovanje spodbujanju k nasilju, tako da jih boste lahko spodbujali in podpirali tudi s pomočjo:
 - akademskih ustanov, ki izobražujejo in usposablajo verske akterje;
 - družbenih, tiskovnih, televizijskih in drugih medijskih družb;
 - organizacij, odgovornih za skupnostne pobude;
 - verskih in posvetnih ustanov in organizacij;
 - ustanov, ki izvajajo medverski in znotrajverski dialog, izobraževanje in usposabljanje.

II. cilj: Lokalne skupnosti

- Podpirajte verske voditelje in akterje, kadar javno spregovorijo v zvezi s preprečevanjem spodbujanja k nasilju, ne glede na vero, ki jo predstavljajo;
- organizirajte odmevne večverske kampanje, da preprečite in zaježite spodbujanje k nasilju. Poskrbite, da kampanje vodijo različni verski akterji (ženske, mladi, ljudje iz različnih poklicev);
- organizirajte skupnostne pobude, kot so "flash mobi"⁸, in oblikujte omrežja za hiter odziv. Širite sporočila v različnih oblikah, tudi na tiskovnih konferencah, z izjavami za medije, blogi, komentarji, videoposnetki, glasbo in likovno umetnostjo;
- imenujte znane osebe in ambasadorje, ki bodo nagovarjali javnost v vašem imenu;
- vzpostavite in ohranjajte partnerstva z vladnimi uslužbenci, tudi na lokalni ravni, in novinarji;
- vključite predstavnike mladih v kampanje na temelju vere (tako zelo mlade, stare od 11 do 15 let, kot srednješolce in študente);
- ob prizadevanjih za dolgoročne kulturne spremembe se posvetite tudi uveljavljanju specifičnih in akcijskih političnih sprememb;
- poiščite finančna sredstva za reševanje finančne neenakosti med tistimi, ki oddajajo sovražna sporočila, in koalicijami lokalnih skupnosti;
- naslanjajte se na obstoječe modele in študije primerov, ki predstavljajo pozitivne primere boja proti spodbujanju k nasilju.

III. cilj: Akademske in izobraževalne ustanove ter organizacije civilne družbe

- Poskrbite za izobraževanje verskih voditeljev in akterjev o spremljanju človekovih pravic in poročanju o njih, preprečevanju grozodejstev in spodbujanja k njim, uporabi nenasilnih načinov za nasprotovanje in upiranje spodbujanju k nasilju ter razvijanju učinkovitih komunikacijskih strategij za zaježitev spodbujanja;
- izdelajte gradivo o narodnostni, verski in spolni raznolikosti za verske voditelje in akterje;
- spodbujajte in podpirajte raziskovanje spodbujanja k nasilju, njegovih izvorov in vzrokov, pa tudi vloge medijev pri njegovem širjenju. Ponudite predloge za načine preprečevanja spodbujanja k nasilju in nasprotovanja spodbujanju k nasilju;

⁸ Prim. https://sl.wikipedia.org/wiki/Flash_mob

- spodbujajte in podpirajte raziskovanje načinov za najboljše nagovarjanje občinstva z drugačnimi sporočili, ki jih širijo verske skupine.

IV. cilj: Državne ustanove

- Države, ki imajo zakone o blasfemiji, jih morajo odpraviti, saj taki zakoni omejujejo uživanje pravice do svobode vere ali prepričanja ter zdrav dialog in razpravo o veri,⁹
- zagotovite spoštovanje svobode izražanja mnenja, pri tem pa preprečujte spodbujanje k verskemu sovraštvu v skladu z 19. in 20. členom ICCPR;
- priznavajte in podpirajte pogumna dejanja posameznikov ali ustanov;
- varnostne uslužbenke stalno obveščajte o tveganjih, ki lahko doletijo verske voditelje, če javno spregovorijo ali ukrepajo proti nasilnemu ekstremizmu, radikalizaciji mladih ali "sovražnemu govoru", ksenofobiji, rasizmu ali spodbujanju k nasilju;
- po potrebi ponudite zaščito verskim voditeljem, ki bi bili lahko ogroženi zaradi povračilnih napadov;
- širite informacije o dejavnostih, katerih cilj je spodbujati drugačne diskurze;
- podpirajte oddajanje/širjenje verskih sporočil, izjav in uredb, ki obsojajo spodbujanje k nasilju.

2. Preprečevanje spodbujanja k nasilnemu ekstremizmu

Cilji: (i) Zoperstavite se ideologijam, ki spodbujajo nasilni ekstremizem in terorizem; (ii) obravnavajte teme, ki si jih prisvajajo verski skrajneži, tudi z natančnimi in podrobnimi stališči; (iii) ponudite nasprotno diskurze osebam, ki jih privlačijo nasilne, skrajne in teroristične skupine ali so njihovi pripadniki; (iv) utrjujte odpornost skupnosti, zlasti mladih, proti nasilnemu ekstremizmu; (v) pomagajte pri ustvarjanju drugačne identitete in občutka pripadnosti mladih; (vi) rešujte pritožbe.

I. cilj: Verski voditelji in akterji

- Spodbujajte in zagovarjajte spoštovanje verske in kulturne raznolikosti, pa tudi miroljubno razlaganje dogem lastne vere;
- nasprotujte dejavnikom radikalizacije, kot so občutek zatiranosti in brezupa, z uporabo drugačnih diskurzov od tistih, ki jih ponujajo nasilni skrajneži;
- pritegnite mlade, tudi z medverskimi pobudami na pravni podlagi, k boju proti nepravilnosti na konstruktiven način;
- prisluhnite pritožbam mladih in jih rešujte, tudi kadar so njihove zgodbe šokantne ali sporne;
- poleg pridiganja razvijajte in uporabljajte drugačne in ustvarjalne načine pogovora z mladimi. Vrata verskega objekta, na primer, odprite mladim in jih vključite v skupnostne, športne, kulturne in medverske dejavnosti. Krepite tudi dialog s študenti in študentskimi sveti, da izboljšate razumevanje med generacijami;
- krepite razumevanje pojava radikalizacije in deradikalizacije mladih ter zavedanje o njem, vključno z njegovo spolno razsežnostjo;
- prepoznajte nasilne ekstremistične utemeljitve in izdelajte zbirko nasprotnih/drugačnih sporočil, ki temeljijo na verskih besedilih in načelih;

⁹ 8 A/HRC/22/17/Add.4, priloga, 25. odstavek.

- vključite se v dialog z osebami s skrajnimi političnimi ali verskimi prepričanji, tudi na spletu. Razlagajte, razčlenjujte in nasprotujte njihovim utemeljitvam z uporabo verskih besedil in sporočil. Posvetite se tistim, ki imajo največ vprašanj, pa tudi tistim, ki trdijo, da pravilno razumejo in razlagajo verska besedila in sporočila;
- izobražujte mlade pripadnike svoje skupnosti za razumevanje in razlaganje verskih sporočil in naukov tako, da bodo lahko razbrali tako pozitivna kot negativna sporočila ter se nanje odzvali;
- v svoji skupnosti nagovorite ljudi, ki bi bili lahko tarča novačenja nasilnih skrajnih skupin, vključno z mladimi, potisnjenimi na rob;
- po spletu in zunaj njega ponudite duhovno svetovanje tistim, ki jim grozi, da se bodo radikalizirali, in ki so se pridružili nasilnim skrajnim skupinam;
- ponudite strokovno podporo in duhovno svetovanje mladim, ki se vračajo z območij spopadov; olajšujte deradikalizacijo mladih in njihov umik iz boja, tudi z nudenjem psihosocialne pomoči in socialnih storitev, kot je svetovanje glede izobraževanja in zaposlovanja;
- spoštujte pravico družin do žalovanja in izvajanja verskih obredov in dolžnosti ob smrti družinskih članov, ki so umrli na območjih spopadov, vključno s posamezniki, ki veljajo za "teroriste";
- vzpostavite mreže staršev, povezanih z določenim verskim objektom;
- spodbujajte dialog z različnimi deli družbe za obravnavanje vprašanj, povezanih z nasiljem, katerega tarče ali izvajalci so mladi;
- z državnimi ustanovami in zasebnim sektorjem zagovarjajte pomen gospodarskih priložnosti in poklicnega izobraževanja za mlade.

II. cilj: Država in državne ustanove

- Namesto pristopa, utemeljenega na varnosti, izvajajte holistični pristop k preprečevanju nasilnega ekstremizma;
- ščitite pravico verskih skupnosti do izvajanja verskih obredov, pri tem pa spoštujte zakone države;
- finančno in drugače podpirajte verske voditelje, akterje in ustanove, ki dejavno preprečujejo nasilni ekstremizem in spodbujanje k nasilju ter jima nasprotujejo;
- povežite verske voditelje z lokalno policijo, da ustvarite zaupanje in sodelovanje;
- podelite pooblastila in zaščito verskim voditeljem, ki se ukvarjajo z radikaliziranimi posamezniki in/ali posamezniki, ki jim grozi radikalizacija;
- zagotovite, da po državnih zakonih o kriminalizaciji hranjenja gradiva nasilnih skrajnežev ne bodo kaznovani verski voditelji in drugi, ki zbirajo gradivo nasilnih skrajnežev zaradi nasprotovanja spodbujanju.

III. cilj: Civilna družba

- Krepite sposobnost verskih voditeljev, da se ukvarjajo z mladimi, ogroženimi zaradi radikalizacije;
- izdelajte obsežne napotke za deležnike v izobraževanju (vključno z izvajalci izobraževanja na verski podlagi) o tem, kako lahko učinkovito ukrepajo za preprečevanje radikalizacije mladih in nasilnega ekstremizma v širšem okviru izobraževanja za svetovno državljanstvo ter medijsko in informacijsko pismenost;
- glede na sposobnost opažanja in nasprotovanja vplivom nasilnega ekstremizma v družinah nudite družinam, zlasti materam in očetom, podporo in dostop do

informacij, ki jim lahko pomagajo: kako prepoznati in se konstruktivno odzvati na znake radikalizacije pri otrocih, odvrniti otroke od tega, da se pridružijo radikalnim skupinam, in/ali prepričati otroke, da se oddaljijo od takih skupin.

IV. cilj: Vsi

- Podpirajte širjenje informacij, ki izpodbijajo nasilne skrajne utemeljitve. Poskrbite, da bodo te informacije zlahka dostopne, močno razširjene in da jih bodo mladi in deležniki, ki delajo z mladimi, uporabljali za oblikovanje in izboljševanje lokalnih politik;
- poiščite nasilne skrajneže, ki so spremenili stališča in obnašanje, ter z njihovo privolitvijo njihove zgodbe javno objavite v spletnih in drugih medijih;
- ne stigmatizirajte, ampak raje podpirajte družine mladih, ki so odšli od doma in se priključili nasilnim skrajnim skupinam, tudi na območjih, kjer divjajo spopadi;
- poiščite in usposobite "mladinske ambasadorje", da postanejo zavzeti akterji in učitelji vrstnikov v boju proti radikalizaciji in nasilnemu ekstremizmu;
- izvajajte dejavnosti, ki krepijo izobraževanje o globalnem državljanstvu in kritično mišljenje na temeljni ravni, tudi z dejavnostmi, ki spodbujajo versko in kulturno raznolikost s pomočjo umetnosti in športa.

3. Preprečevanje spodbujanja k nasilju zaradi spola

Cilji: (i) obravnavajte kulturna stališča, ki so v ozadju uporabe spolnega nasilja in s tem povezane stigme in sramu; (ii) zaježite diskriminacijo in nasilje zaradi spola, vključno s spodbujanjem k njima; (iii) ustvarite poti ali prostor za nasprotovanje izključevanju in diskriminaciji žensk ter ženske dejavno vključujte v vodstvo verskih ustanov.

I. cilj: Verski voditelji in akterji

- Prispevajte k spreminjanju diskriminatornih družbenih norm v zvezi z ženskami in spolnimi manjšinami;
- obsojajte in odklanjajte nasilje zaradi spola v vseh oblikah, tudi uporabo posilstva kot vojnega orožja;
- povečajte in okrepite vlogo žensk, tako iz verskih kot posvetnih krogov, ki si prizadevajo za preprečevanje grozodejstev in nasprotovanje nasilnemu ekstremizmu. Ustanovite podskupino verskih voditeljic, ki bo pomagala pri angažiranju žensk v teh primerih;
- spodbujajte pristop "zdravljenja spominov" k nasilju zaradi spola. Sprejmite žrtve nasilja zaradi spola nazaj v skupnost in spodbujajte njihovo ponovno sprejemanje in vključevanje, namesto da bi jih osamili in stigmatizirali;
- spodbujajte razprave o enakosti spolov med verskimi organizacijami in s širšo družbo;
- sklepajte partnerstva z državnimi vladami in mednarodnimi organizacijami, tudi z ZN, za zagovarjanje krepitve enakosti spolov.

II. cilj: Verske ustanove

- Podpirajte posvetitev in imenovanje žensk za verske voditeljice;

- izobražujte verske voditelje in akterje, zlasti ženske, o verskem svetovanju za podporo žrtvam nasilja zaradi spola.

III. cilj: Državne ustanove

- Izvajajte mednarodno in državno zakonodajo za preprečevanje nasilja zaradi spola;
- odpravite nekaznovanje nasilja zaradi spola.

KREPITEV

4. Krepitev izobraževanja in usposabljanja za preprečevanje spodbujanja k nasilju

Cilji: (i) Vlivajte znanje in prepričanje o spoštovanju »drugega« in nediskriminaciji, enakih državljskih pravicah in človekovih pravicah; (ii) upoštevajte načela spoštovanja vseh kultur/ver in pomen družbenega sobivanja; (iii) nudite razumno/modro versko znanje in razumevanje; (iv) krepite versko znanje "posrednikov" in oseb, zadolženih za stike v različnih verskih skupnostih; (v) obravnavajte kulturna stališča, ki stojijo v ozadju uporabe nasilja.

I. cilj: Verski voditelji in akterji

- Iščite priložnosti za krepitev lastnega strokovnega znanja in izkušenj, tudi o poznavanju drugih ver in dialogu z njimi, uporabo družbenih medijev in angažiranju mladih;
- ukrepajte proti premajhni pismenosti o veri in verski svobodi tako, da vernikom ponudite informacije o različnih verah in kulturah, pa tudi o svobodi vere ali prepričanja;
- določite in širite verska besedila in vplivne teološke spise ter pedagoško gradivo, ki bi ga lahko uporabili za spodbujanje medsebojnega razumevanja in spoštovanja;
- izobražujte pripadnike svoje skupnosti za razumevanje in razlaganje verskih sporočil in naukov tako, da bodo lahko razbrali tako pozitivna kot negativna sporočila ter se nanje odzvali.

II. cilj: Verske ustanove

- Spodbujajte kritično mišljenje, spoštovanje mednarodnih standardov človekovih pravic in poznavanje "drugega", da okrepite razumevanje in spoštovanje drugih ver in prepričanj ter zagotovite, da verska identiteta ne postane vir razhajanj, napetosti in nasilja;
- v učne načrte za verske voditelje in akterje vključite poučevanje o:
 - različnih verah in prepričanjih;
 - medverski in medkulturni komunikaciji;
 - mednarodnih normah in standardih svobode vere ali prepričanja;
 - globalnem državljanstvu;
 - mirnem reševanju in obvladovanju sporov;
 - vlogi vere pri razpihovanju ali zmanjševanju nasilja;

- zgodovini in preprečevanju grozodejstev – tudi o razumevanju dejavnikov tveganja in spodbujanja k nasilju, njunih posledicah in učinku, pa tudi o mogočih ukrepih in strategijah za preprečevanje nasilja in/ali boj proti njemu;
- izdelajte profile (ali določite najmanjšo stopnjo izobrazbe) za verske voditelje in akterje;
- na državnih ministrstvih za šolstvo lobirajte za spodbujanje različnosti in enakopravnosti v šolskih učnih načrtih;
- spodbujajte vključevanje verskih voditeljev in akterjev, ki so se versko izobraževali v tujini, podpirajte razvoj lokalnih izobraževalnih programov, tečajev in učnih načrtov;
- spodbujajte verske ustanove, naj ponudijo štipendije za izobraževanje verskih voditeljev v domačem okolju;
- omogočajte semeniščem, da povabijo verske voditelje in vernike drugih ver, da nagovorijo študente, in jih k temu spodbujajte.

III. cilj: Država in državne ustanove

- Spodbujajte pristop k izobraževanju, ki temelji na človekovih pravicah;
- v izobraževanje mladih vključite kritično mišljenje;
- razvijajte učne načrte za javne šole, ki vključujejo nauke o verah in prepričanjih v okviru predmeta, ki vključuje različne tradicije, spodbuja spoštovanje različnosti in ga poučujejo pripadniki različnih ver;
- v šolske učne načrte – od zgodnjega otroštva do univerze – vključite mirovno in državljansko vzgojo, pa tudi zgodovino grozodejstev in načine njihovega preprečevanja v prihodnje;
- odstranite negativne stereotipe iz učnega gradiva v šolah;
- zagotovite, da imajo tako civilni kot uniformirani vladni uslužbenci osnovno znanje o vseh verah in standardih človekovih pravic in da so izobraženi tako, da premagajo predsodke in diskriminacijo ter k verskim skupnostim pristopajo z občutkom;
- če država financira verske šole iz javnega denarja, mora biti to financiranje na voljo brez razlikovanja;
- ustvarite prostore, kjer se lahko srečujejo in sodelujejo otroci in mladi različnih ver, prepričanij in kultur.

IV. cilj: Civilna družba

- Naredite pregled obstoječih sredstev za izobraževanje verskih voditeljev in akterjev, pa tudi mladih, da se izognete podvajanju nalog. Ta pregled lahko naredijo tudi drugi deležniki.

5. Spodbujanje medverskega in znotrajverskega dialoga za preprečevanje spodbujanja k nasilju

Cilji: (i) Prispevajte h kulturi dialoga; (ii) spodbujajte medverski in znotrajverski dialog, medsebojno razumevanje in spoštovanje; (iii) razvijajte znotrajversko in medversko medijsko pismenost; (iv) razvijajte medverski pristop za preprečevanje spodbujanja k nasilju.

I. cilj: Verski voditelji in akterji

- Učite se o verah in prepričanjih, drugačnih od lastnih, tudi tako, da sodelujete v programih izmenjav med različnimi verami, zlasti med verskimi prazniki;
- oblikujte koalicije znotraj lastne vere, z drugimi verami, pa tudi z neverškimi in humanističnimi skupinami;
- spodbujajte sodelovanje med verami in prepričanji o različnih družbenih vprašanjih, pomembnih za skupnosti, zlasti s skupnimi dejavnostmi, za boljšo povezanost skupnosti, in prenašajte močna sporočila o medverskem sodelovanju in solidarnosti;
- uvedite dneve odprtih vrat v verskem objektu. Povabite verske voditelje in vernike drugih ver, da nagovorijo pripadnike vaše vere v vašem verskem objektu;
- spodbujajte medverske duhovne vaje in praznovanja;
- prirejte dneve/tedne medverskega razumevanja;
- spodbujajte razvoj medverskega kodeksa ravnanja na temelju načel človekovih pravic za preprečevanje spodbujanja k nasilju med pridiganjem;
- skupaj z drugimi verami spodbujajte drugačne in pozitivne diskurze;
- dajte medverske izjave za medije;
- o skupnih prizadevanjih medverskih skupnosti za sodelovanje/solidarnost obveščajte širšo javnost;
- gojite medverski dialog kot platformo za to, da se slišijo vsi glasovi;
- vztrajajte pri nenehnem dialogu z verskimi skupinami, tudi tistimi, pri katerih se v okviru vere pojavljajo skrajna stališča;
- verske voditelje in akterje, ki delajo z mladimi, spodbujajte k medverskemu sodelovanju;
- zbirajte in širite pozitivne zgodbe o medverskem pogumu, angažiranosti in družbenih spremembah;
- uporabljajte medverski in znotrajverski dialog za izmenjavo izkušenj in praks za graditev družbene povezanosti in preprečevanje spodbujanja k nasilju;
- spodbujajte razvijanje medverskega učnega načrta v šolah;
- spodbujajte razvijanje medverskih semenšč.

II. cilj: Verske ustanove

- Krepite verske akademije, ki spodbujajo razumevanje med verami, tako, da jim ponudite več finančnih in človeških virov;
- razvijajte izobraževanje za verske voditelje, ki spodbuja partnerstvo med verami, ter širite in omogočite lahek dostop do ustreznih pripomočkov in virov, tudi na spletu;
- usposablajte kadre, vključno z izvajalci usposabljanja drugih izvajalcev, specializiranih za medverski dialog in partnerstva, ter razvijajte medverska omrežja kadrov.

III. cilj: Država in državne ustanove

- Spodbujajte in podpirajte dejavnosti medverskega dialoga, zlasti s pobudami, katerih cilj je spremljanje, preprečevanje spodbujanja k nasilju in nasprotovanje spodbujanju k nasilju.

6. Krepitev sodelovanja s tradicionalnimi in novimi mediji za preprečevanje spodbujanja k nasilju in boj proti njemu

Cilja: (i) Okrepite pozitivni učinek drugačnega in nasprotnega govora; (ii) prispevajte h krepitvi in spodbujanju etičnih meril novinarstva.

I. cilj: Verski voditelji in akterji

- Spremljajte prispevke tradicionalnih in novih medijev ter jih spodbujajte k spoštovanju in uporabi etičnih novinarskih standardov;
- spodbujajte medije k objavljanju pozitivnih zgodb o verskih in posvetnih akterjih, ki so se postavili po robu nasilnim skrajnim diskurzom, pa tudi novic in informacij o pobudah, katerih cilj je krepitev spoštovanja in mirnega sobivanja;
- sodelujte s tradicionalnimi in novimi mediji, da lahko ovržete predsodke in lažne govornice;
- razvijajte medijske vsebine, ki jih lahko delite z mediji;
- pritegnite priljubljene organizacije družbenih medijev, vključno s Facebookom in Twitterjem, k prizadevanjem za podpiranje kampanj nasprotnega govora in drugačnih diskurzov;
- z družabnimi mediji razpravljajte o pozitivnem oglaševanju v nasprotju z vsebino, namenjeno širjenju sovraštva in spodbujanju nasilja;
- ustvarite ali okrepite spletne strani, ki nudijo verske in duhovne povratne informacije o trenutno aktualnih vprašanjih;
- izdelajte strani na Facebooku ob posebnih kriznih dogodkih/za posebne krizne dogodke ali vprašanja, da spodbudite ljudi in ustvarite podporno mrežo za usklajevanje dejavnosti;
- širite tedenske povzetke objav na Twitterju;
- okrepite sodelovanje z medverskimi radijskimi postajami, ki oddajajo sporočila, ki spodbujajo vključevanje in družbeno povezanost.

II. cilj: Tradicionalni in novi mediji

- Uporabite etične novinarske standarde, da preprečite spodbujanje k nasilju in mu nasprotujete, ne da bi spodkopavali svobodo izražanja mnenja, pri tem pa popolnoma upoštevajte 19. in 20. člen ICCPR;
- priznavajte družbeno odgovornost novinarjev in nudite priložnosti za izobraževanje o etičnih novinarskih standardih;
- razvijte etični kodeks za verske novinarje/verske medije o tem, kako naj obravnavajo spodbujanje, ki lahko povzroči grozodejstva;
- ponudite priložnosti za izobraževanje verskih voditeljev in akterjev o tem, kako naj uporabljajo družbene medije in delujejo v okolju družbenih medijev.

III. cilj: Država in državne ustanove

- Spodbujajte medijski pluralizem, vključno s pravico narodnostnih, rasnih, verskih in etničnih manjšin do prostega dostopa in uporabe medijev ter informacijskih in komunikacijskih tehnologij za izdelavo in širjenje lastne vsebine, pa tudi sprejemanja vsebine drugih;

- oddaljite se od spletnih in drugih medijev, ki zagovarjajo nacionalno, rasno ali versko sovražstvo, ki pomeni spodbujanje k diskriminaciji, sovražnosti ali nasilju, in jih ne hajte financirati, pri tem pa popolnoma upoštevajte 19. in 20. člen ICCPR;
- uporabite šestdelni preskus¹⁰ (ob upoštevanju okvira, govorca, namena, vsebine in oblike, obsega govornega dejanja in verjetnosti, vključno z neizbežnostjo) za določanje govora, ki bi lahko pomenil spodbujanje k nasilju.

IV. cilj: Civilna družba

- Ponudite možnosti izobraževanja o strateškem komuniciranju za laične voditelje verskih skupnosti s ciljem preprečevanja in nasprotovanja spodbujanju k nasilju z drugačnimi diskurzi;
- pomagajte izdelati spletno platformo zmernih verskih voditeljev, ki lahko pomagajo pri boju proti spodbujanju k nasilju.

7. Krepitev sodelovanja z regionalnimi in mednarodnimi partnerji za izvajanje tega akcijskega načrta

Cilji: (i) Gradite mednarodna partnerstva, tudi z Združenimi narodi, o vprašanjih, povezanih s preprečevanjem spodbujanja k nasilju, ki bi lahko povzročilo grozodejstva; (ii) krepite sodelovanje med vsemi deležniki, vključenimi v preprečevanje spodbujanja k nasilju, vključno z državami, verskimi voditelji in ustanovami, organizacijami civilne družbe in medvladnimi organi; (iii) povežite verske voditelje in akterje z mednarodnimi organizacijami v primeru vprašanj, povezanih s preprečevanjem spodbujanja k nasilju, ki bi lahko povzročilo grozodejstva.

I. cilj: Verski voditelji in akterji

- Podpirajte mednarodne dejavnosti, katerih cilj je spodbujanje mirnih, vključujočih in pravičnih družb, vključno z desetletnim načrtom ZN za odpravo brezdržavljanstva.

II. cilj: Regionalne in mednarodne organizacije

Splošno

- Podprite verske akademije, ki spodbujajo razumevanje med verami, tako, da jim ponudite več finančnih in človeških virov;
- pomagajte utrjevati in krepiti večstranske medverske programe, ki se izvajajo;
- nudite podporo nevladnim organizacijam, ki si prizadevajo za uvedbo državljske vzgoje in učenja kritičnega mišljenja na ravni skupnosti z zunajšolskimi dejavnostmi.

Združeni narodi

- Vse države članice naj enako odgovarjajo zaradi kršitev mednarodnih standardov človekovih pravic;
- prevzemite vidnejšo vlogo pri podpiranju dela verskih voditeljev, pa tudi medverskih in znotrajverskih skupin, za preprečevanje spodbujanja k diskriminaciji, sovražnosti in nasilju ter nasilnemu ekstremizmu;

¹⁰ Glej sprotno opombo 7.

- ustanovite svetovni forum ver in prepričanj, v katerem bodo enakopravno zastopani verski voditelji in akterji, snovalci politike, pedagogi in medijski delavci iz vseh svetovnih regij. V forumu bodo razpravljali o vlogi ver pri krepitvi mirnih, vključujočih in pravičnih družb. Forum bo imel regionalna središča;
- okrepite tristranski forum o medverskem sodelovanju za mir in zaveznitvo civilizacij kot forum za podpiranje mednarodnih norm za verski pluralizem in versko strpnost, sprejemanje in medsebojno spoštovanje.

GRADITEV

8. Graditev mirnih, vključujočih in pravičnih družb s spoštovanjem, varstvom in spodbujanjem človekovih pravic

Cilji: (i) Priznavajte, da načela človekovih pravic najdemo v vseh verskih spisih in besedilih; (ii) prispevajte k omejevanju zlorabe vere za spodbujanje nasilja in vojne z varovanjem človekovih pravic, preprečevanjem diskriminacije zaradi vere ali prepričanja in spodbujanjem svobodnega izražanja vere ali prepričanja; (iii) prispevajte k spodbujanju miru in sprave, tudi v regijah, ki jih zaznamuje versko spodbujeno nasilje.

I. cilj: Verski voditelji in akterji

- Poiščite skupno moralno in teološko podlago, ki temelji v verski tradiciji in nauku ter ki potrjuje načela in vrednote Splošne deklaracije o človekovih pravicah;
- bodite vzor v svoji skupnosti in zunaj nje ter se pomaknite čez mejo strpnosti;
- zavračajte ideje o večvrednosti in izbranosti ter k temu spodbujajte tudi druge verske voditelje;
- pridigajte splošno veljavna sporočila o miru in spoštovanju, ki so v skladu z mednarodnimi standardi človekovih pravic;
- prispevajte k izobraževanju vernikov o miru, družbeni povezanosti in sprejemanju "drugega", ne glede na verski ali nazorski izvor, v skladu z 18. členom ICCPR;
- pomagajte pri boju proti vsem oblikam diskriminacije zaradi razredne ali kastne pripadnosti, rase, narodnosti, vere ali prepričanja;
- spoštujte in ščitite vse ljudi – ne le pripadnikov svoje vere ali prepričanja – pred diskriminacijo in nasiljem;
- sprejmite, da javni prostor pripada vsem, ne glede na vero ali prepričanje;
- javno se opredelite za podporo drugim verskim skupinam;
- prizadevajte si za rušenje zidov in grajenje mostov med skupnostmi;
- širite verska sporočila, tudi iz svetih besedil, ki so povezana s človekovimi pravicami in temeljnimi svoboščinami ter jih spodbujajo;
- uporabljajte verske razglase za krepitev pozitivnih vrednot in človekovih pravic ter za preprečevanje diskriminacije in nasilja;
- spremljajte ustave, zakone in pravne reforme glede diskriminatorne vsebine in zagovarjajte njeno odstranitev;

- ozaveščajte o pravici do državljanstva kot temeljni človekovi pravici, jo zagovarjajte in podpirajte ter se pri državnih organih zavzemajte za vključitev te pravice v državne ustave;
- kadar je mogoče, se udeležujte mirnih protestov, shodov in demonstracij za izpostavljanje, izpodbijanje in izkoreninjenje diskriminacije in nasilja;
- sodelujte pri postopkih mediacije, preprečevanja sporov in preoblikovanja sporov. Zgodaj ukrepajte pri reševanju napetosti, preden diskriminacija in nasilje postaneta institucionalizirana, in skušajte odpraviti vsak ukrep, ki bi lahko povzročil diskriminacijo in izključevanje;
- podpirajte vlogo uveljavljenih lokalnih verskih voditeljev in skupnosti, da delujejo kot mediatorji verskih in kulturnih doktrin;
- sodelujte pri dejavnostih, ki imajo močan simboličen pomen za spodbujanje mirnega sobivanja in medverskega razumevanja;
- sodelujte s skupnostmi pri obravnavanju dolgotrajnih zamer, nestrpnosti in iskanju »grešnih kozlov«;
- podpirajte ustvarjalne pobude, ki spodbujajo pravičnost, mir, enotnost, medsebojno spoštovanje in harmonijo;
- priznajte pravice "pozabljenim manjšinam" in o njihovih zadevah/pravicah obveščajte državne organe;
- spodbujajte in širite dobre prakse mirnega sobivanja in pridobljena nova spoznanja, pri tem pa imejte v mislih, da splošno veljavnih rešitev ni in da je vsak okvir drugačen.

II. cilj: Verske ustanove

- Spremenite načela o spreobrnjenju in izbiri druge vere. Čeprav so misijonarske dejavnosti in pravica posameznika do spreobrnjenja v drugo vero ali prepričanje – po lastni odločitvi – zaščitene, pa se nad posamezniki ne sme izvajati prisila, ki bi škodovala njihovi pravici do vere ali prepričanja po lastni izbiri, kar je v skladu z drugim odstavkom 18. člena ICCPR;
- spoštujte pravico vsakega posameznika do izražanja lastne vere;
- v učni načrt za verske voditelje in akterje vključite mednarodno humanitarno pravo in standarde človekovih pravic.

III. cilj: Država in državne ustanove

- Sprejmite in izvajajte ustrezne mednarodne standarde človekovih pravic, tudi tiste v zvezi s svobodo izražanja in mnenja, svobodo vere in prepričanja, pravico do mirnega zbiranja in svobode združevanja ter pravicami, ki se nanašajo na verske, narodnostne in jezikovne manjšine. Ozaveščajte o teh standardih in njihovem pomenu ter zagotovite njihovo uresničevanje na državni ravni;
- Razveljavite veljavne državne zakone in politike, ki neupravičeno omejujejo človekove pravice, vključno s pravico do svobode izražanja in mnenja, svobode vere in prepričanja, svobode združevanja in pravico do mirnega zbiranja;
- izvajajte veljavne zakone, ki prepovedujejo diskriminacijo in spodbujanje k nasilju zaradi vere, rase ali katere koli druge oblike identitete;
- spoštujte pravico do državljanstva in ukrepajte za preprečevanje brezdržavljanstva;

- spodbujajte in podpirajte versko diplomatsko prizadevanje kot orodje za preprečevanje, obvladovanje in reševanje sporov;
- uporabljajte tradicionalne pravne mehanizme – na primer zgodovinski spomin in mehanizme iskanja resnice – kot način za predelovanje preteklega nasilja in preprečevanje prihodnjih sporov;
- sodelujte s političnimi voditelji, da vsako leto organizirate državni dan ali teden medsebojnega spoštovanja.

9. Oblikovanje mrež verskih voditeljev za preprečevanje spodbujanja k nasilju in boj proti njemu

Cilji: (i) Povežite verske voditelje in akterje, ki so dejavni pri preprečevanju spodbujanja k nasilju v različnih regijah; (ii) okrepite nasprotna sporočila in drugačne diskurze; (iii) delite dobre prakse in pridobljena nova spoznanja.

Cilj: Verski voditelji in akterji

- Vzpostavite mreže/koalicije medverskih voditeljev in akterjev iz različnih regij, katerih glavni cilj bo preprečevanje spodbujanja k nasilju. Te mreže/koalicije lahko delujejo tudi kot forum za obravnavanje drugih kršitev človekovih pravic, ki se upravičujejo v imenu vere, na primer zgodnjih ali prisilnih porok in spolnega suženjstva. Člani mreže/koalicije naj se obveščajo o vseh ukrepih, izvedenih za preprečevanje, nasprotovanje in odzivanje na primere spodbujanja, dajejo pobude za skupne izjave/odzive in usklajujejo ukrepe, tudi prek družbenih medijev.

Priloge

Srečanje verskih voditeljev in predstavnikov na veri temelječih organizacij iz evropske regije o vlogi pri preprečevanju spodbujanja k nasilju, ki lahko vodi h grozodejstvom¹¹

Treviso/Trbiž, Italija, 16. – 18. september 2015

Priporočila za regijsko strategijo

6. Naslavljanje aktualnih izzivov v Evropi (ii): Odziv na begunsko krizo

V času, ko je Evropa poklicana k sprejemu velikega števila beguncev in posledično obstaja bojazen, da se bosta spodbujanje in ksenofobija okrepila, imajo verski voditelji in njihove verske skupnosti odločilno vlogo varuhov evropskega duha.

Priporočila verskim voditeljem in organizacijam, ki temeljijo na veri:

- prispevajte k povečanju splošnega razumevanja vzrokov aktualnega prihoda beguncev in migrantov v Evropo, vključno z opozorili na neuspeh mednarodne skupnosti pri preprečevanju konfliktov na Srednjem Vzhodu in v Severni Afriki, da civilisti nosijo največje breme teh konfliktov, in da so bili milijoni civilistov prisiljeni zapustiti svoje domove;
- poudarjajte, da imajo evropske države dolžnost pomagati tistim, ki iščejo pribežališče zaradi nasilnih konfliktov ter da bo kaznovalen in ksenofoben odnos do beguncev in migrantov, ki vstopajo v Evropo, verjetno kontraproduktiven;
- skupaj spodbujajte dolžnost gostoljubnosti kot enega izmed temeljnih kamnov različnih verskih in tudi humanistične tradicije. Medversko sodelovanje naj bo vidno v domovih in na ulicah;
- ves čas obsojajte rasizem in ksenofobijo, ki – uperjena zoper begunce - spodkopavata in nasprotujeta vrednotam enakosti in dostojanstva vseh ljudi;
- pripravljajte kampanje za nasprotovanje negativnim zgodbam in promocijo humanega, nediskriminatornega pristopa h krizi;
- v odzivu na begunsko krizo si pripravite časovnice, s katerimi načrtujete svoja dejanja v daljšem časovnem obdobju. V takšne kampanje vključite višje verske voditelje;
- s stališča verske svobode javnim uslužbencem in politikom predlagajte ukrepe, ki vključujejo predloge za krizno upravljanje (rešitve za boljšo organizacijo in obravnavo migrantov in beguncev); opozarjajte na versko svobodo ter pomen preprečevanja in nasprotovanja sovražnemu govoru, spodbujanju in radikalizaciji;
- pripravite strategijo za uporabo družabnih omrežij, vključno z uporabo hashtagov, blogov in tweetov, ki se osredotočajo na skrajno težaven položaj beguncev in migrantov oziroma na alternativne/pozitivne zgodbe;
- osvetlite duhovno dimenzijo krize (bogosluzni prostori so kraj, kjer človek najde zavetje in varnost; tujec je dobrodošel v vseh religijskih tradicijah in besedilih, ipd.);
- obsojajte in razkrivajte lažne zgodbe in propagando glede beguncev in migrantov;
- nasprotujte negativnim sporočilom drugih verskih voditeljev, tudi tistim, ki so vaše veroizpovedi;

¹¹ To poglavje ni sestavni del Akcijskega načrta OZN. Srečanje v Trbižu je bilo eno izmed šestih regionalnih posvetov, ki so vodili k oblikovanju Akcijskega načrta (glejte op. 6). V pričujočem prevodu je povzet samo del priporočil tega srečanja, ki se nanašajo na begunsko/migrantsko krizo. Pot do izvirnega dokumenta tega srečanja najdete v poglavju: Povezave do koristnih dokumentov (referenca je obarvana rdeče). Pričujoče besedilo je prevedel redaktor.

- pritegnite mlade, posebej tiste, ki tvegajo radikalizacijo, in podpirajte dejavnosti za begunce in migrante (kot so javne kuhinje in dogodki, kjer lahko sami prispevajo k reševanju problemov, ne pa, da so del problema sami).

Verski voditelji in organizacije, ki temeljijo na veri, naj Evropsko unijo ter nacionalne in lokalne oblasti spodbujajo k:

- spoznanju, da je aktualna migrantska/begunska kriza v Evropi humanitarna kriza, na katero se je treba odzvati odgovorno in humano;
- hitremu uresničevanju zaščitnih ukrepov zaradi bližajoče se zime. V tem kontekstu je potrebno nujno ukrepanje v Evropi in na njenih mejah, kot tudi v državah, iz katerih izvirajo begunci in migranti;
- izražanju zaskrbljenosti nad in preprečevanju diskriminacije na temelju osebne lastnosti vere ali prepričanja. Geslo mnogih politikov in političnih strank je prav pripravljenost za obrambo krščanstva;
- poudarjanju dolžnosti držav glede spoštovanja človekovih pravic in humanitarnega prava ter zadevnih načel in standardov;
- zaščiti dostojanstva vseh prizadetih, ne glede na njihovo raso, spol, jezik ali vero;
- upoštevanju spolne razsežnosti aktualne migrantske/begunske krize in opozarjanju na potrebe prizadetih moških in žensk tako, da bodo lahko prepoznane in naslovljene z ustrezno mero občutljivosti;
- ukrepom, ki se nanašajo na odpravo temeljnih vzrokov migracij;
- prepoznanju in podpori pomembne, pozitivne in javne vloge, ki jo lahko odigrajo verski voditelji med aktualno begunsko in migrantsko krizo ter vključitvi verskih voditeljev v procese odločanja in izvrševanja glede tega;
- podpori in pospeševanju tesnejših vezi med lokalnimi oblastmi, verskimi voditelji in verskimi skupnostmi, da bi zagotovili kolektivni odziv na krizo.

Opredelevanje grozodejstev

Izraz "grozodejstvo" se nanaša na tri pravno opredeljene mednarodne zločine: genocid, hudodelstva zoper človečnost in vojna hudodelstva. Opredelitve zločinov so med drugim zajete v 2. členu Konvencije o preprečevanju in kaznovanju genocida iz leta 1948, Ženevski konvenciji iz leta 1949 in dodatnih protokolih iz leta 1977 ter v Rimskem statutu Mednarodnega kazenskega sodišča. V sklepnem dokumentu svetovnega vrha 2005 (138. in 139. odstavek) so se države članice Združenih narodov zavezale, da bodo ščitile prebivalstvo pred genocidom, vojnimi zločini, etničnim čiščenjem in zločinom proti človeštvu, to načelo pa se imenuje "odgovornost zaščititi". V tem okviru so izraz "grozodejstva" razširili tako, da vključuje etnično čiščenje, čeprav to ni opredeljeno kot neodvisen zločin po mednarodnem pravu, vanj pa sodijo dejanja, ki so hude kršitve mednarodnih človekovih pravic in humanitarnega prava, ki lahko same po sebi pomenijo enega od priznanih grozodejstev, zlasti zločinov zoper človečnost.

Mednarodni pakt Združenih narodov o državljanskih in političnih pravicah (ICCPR) od pogodbenic zahteva, naj z zakonom prepovejo "vsako hujskanje k nacionalnemu, rasnemu ali verskemu sovraštvu, ki bi pomenilo spodbujanje k diskriminaciji, sovražnosti ali nasilju." "Spodbujanje" se nanaša na izjave o narodnostnih, rasnih ali verskih skupinah, ki prinašajo neposredno tveganje za diskriminacijo, sovražnost ali nasilje proti pripadnikom teh skupin. Spodbujanje je torej zelo nevarna oblika sovražnega govora, saj lahko sproži nasilje, v nekaterih primerih pa tudi grozodejstva.

Feška izjava, Maroko, 24. april 2015

Predstavniki različnih verstev in verovanj, zbrani na "Forumu z verskimi voditelji za preprečevanje spodbujanja k nasilju, ki lahko povzroči grozodejstva" od 23. do 24. aprila 2015 v Fezu v Maroku:

po razpravi o čedalje večjem tveganju za genocid, vojne zločine in zločine proti človeštvu (v nadaljevanju: "grozodejstva"), pa tudi čedalje pogostejšem spodbujanju k njim, ki poteka v ozadju verskih napetosti in nasilja, izvedenega v imenu vere, ter o potrebi po okrepljenem boju proti tem zločinom in spodbujanju k njim na lokalni, državni, regionalni in mednarodni ravni;

ob izražanju zgražanja nad izvajanjem grozodejstev in nesprejemljivim nasiljem nad civilisti zaradi identitete, vključno z versko identiteto, kamor spadajo tudi etnično čiščenje, pobijanje, spolno nasilje, množično razseljevanje itd.;

ob poudarjanju, da so grozodejstva svetovna nevarnost in ena največjih groženj miru in varnosti ter družbenemu in gospodarskemu razvoju, pa tudi dejanskemu uživanju človekovih pravic vseh ljudi, brez razlikovanja;

globoko zaskrbljeni zaradi naraščanja skrajnih in nasilnih ideologij, ki se po lastnih trditvah opredeljujejo kot del posebnih verskih tradicij, prepričanj ali teženj ali ki po lastnih trditvah govorijo v imenu neke celote ali vere;

globoko zaskrbljeni zaradi na veri utemeljenih množičnih grozodejstev in nasilja, uperjenega proti posameznikom in skupinam zaradi vere ali prepričanja, ki ga izvajajo nasilne in skrajne skupine;

ob zavedanju o čedalje številnejših poročilih o "sovražnem govoru" in spodbujanju k diskriminaciji, sovražnosti in nasilju po vsem svetu, zlasti pa v regijah, kjer vlada visoka stopnja verskih napetosti in nasilja;

ob zavedanju vloge, ki jo imajo nekateri verski voditelji pri spodbujanju k diskriminaciji, sovražnosti in nasilju ter pri širjenju "sovražnega govora", tudi v verskih in izobraževalnih ustanovah;

ob zavedanju, da se "sovražni govor" in spodbujanje k nasilju ter nasilne ideologije, tudi take na temelju vere ali prepričanja, pogosto širijo prek medijev, tudi družbenih medijev in po spletu;

ob poudarjanju, da morata razumevanje in pristop k množičnim grozodejstvom in spodbujanju k nasilju vključevati vidik spola;

ob priznavanju, da imajo lahko v razmerah, ko so napetosti velike, prebivalci pa razdeljeni na podlagi identitete ali sekt, verske ustanove in voditelji najpomembnejšo vlogo pri preprečevanju grozodejstev in odzivanju nanje;

ob poudarjanju pomembne vloge in dokazanega vpliva verskih voditeljev pri pozivanju h koncu napetosti, sovražnosti in nasilja, ki bi lahko povzročilo grozodejstva, in pri spodbujanju mirnega sobivanja na temelju enakosti, medsebojnega spoštovanja in nediskriminacije;

ob priznavanju, da imajo nevladne organizacije, utemeljene na veri, najpomembnejšo vlogo pri spremljanju diskriminacije, sovražnosti in nasilja ter odzivanju nanje, oglašanju v imenu

žrtev diskriminacije, sovražnosti, nasilja in grozodejstev ter pri ustvarjanju družb, utemeljenih na mirnem sobivanju in medsebojnem spoštovanju;

ob potrditvi, da imajo svoboda izražanja in povezovanja ter neodvisni in pluralistični mediji, vključno z družbenimi mediji, pomembno pozitivno vlogo pri obravnavanju družbenih napetosti, spodbujanju kulture medsebojnega spoštovanja in obveščanju javnosti o vseh javnih zadevah, vključno s tistimi, povezanimi z grozodejstvi in njihovimi temeljnimi vzroki, ter prizadevanjih za preprečevanje grozodejstev;

ob vztrajanju pri tem, da ima država najpomembnejšo vlogo pri spoštovanju in varstvu človekovih pravic brez razlikovanja, vključno s pravico do svobode vere in prepričanja, ter pri vzpostavljanju spodbudnega pravnega in političnega okolja za verske voditelje, civilno družbo in medije;

ob priznavanju, da so spoštovanje, mir in svetost človeškega življenja bistvene prvine vseh verskih nauk;

ob ponovni potrditvi prejšnjih zavez za nasprotovanje nasilju v imenu vere, vključno z dunajsko izjavo KAICIID (19. november 2014);

ob ponovni potrditvi prejšnjih zavez civilne družbe in množičnih medijev za preprečevanje spodbujanja k diskriminaciji, sovražnosti ali nasilju ter odzivanje nanje, vključno z amansko izjavo (18. november 2013);

ob sklicevanju na Rabatski akcijski načrt za prepoved hujskanja k nacionalnemu, rasnemu ali verskemu sovraštvu, ki pomeni spodbujanje k diskriminaciji, sovražnosti ali nasilju (Rabat, 5. oktober 2012) in potrditvi tega akcijskega načrta, zlasti šestdelnega preskusa za določitev meja svobode izražanja, za opredelitev spodbujanja k sovraštvu in za izvajanje 20. člena Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah (ICCPR);

ob poznavanju ustreznih mednarodnih standardov, vključno s Splošno deklaracijo o človekovih pravicah, Konvencijo o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida, ICCPR, Ženevsko konvencijo in njenimi dodatnimi protokoli, Mednarodno konvencijo o zaščiti vseh ljudi pred prisilnim izginotjem, Resolucijo Varnostnega sveta ZN 1624 (2015) in Resolucijo sveta za človekove pravice 16/18, Konvencijo o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije in Deklaracijo UNESCO o načelih strpnosti;

v Fezu *sprejemamo* to izjavo:

Predstavniki različnih verstev in verovanj, zbrani v Fezu v Maroku od 23. do 24. aprila 2015, se zaveujemo, da (se) bomo:

SPLOŠNA NAČELA

- i. javno obtožili vse primere grozodejstev in nasilnih dejanj, tudi tistih, izvedenih v imenu vere in prepričanja (lastnega ali tujega);
- ii. javno obtožili namerno uničevanje ali poškodovanje kulturne dediščine ali bogastva, tudi če je verskega značaja;
- iii. javno obsodili vse primere spodbujanja k nasilju in "sovražnega govora", tudi take, ki se širijo ali izrekajo v imenu vere;
- iv. javno obsodili vse primere diskriminacije zaradi vere ali prepričanja in se zavezali k spoštovanju in spodbujanju različnosti ter človekovih pravic vseh posameznikov in

skupin prebivalstva brez razlikovanja, vključno z njihovo pravico do svobode vere in prepričanja;

- v. vzdržali izrekanja ali širjenja sporočil o sovraštvu in spodbujanju;

PREPREČEVANJE GROZODEJSTEV IN SPODBUJANJA K NJIM TER ODZIVI NANJE

- vi. spremljali širjenje ideologije, ki spodbuja sovraštvo in spodbujanje k diskriminaciji, sovražnosti in nasilju, tudi na podlagi vere ali prepričanja, in poročali o njem;
- vii. spremljali vse primere spodbujanja h grozodejstvom na podlagi vere ali prepričanja, tudi kadar se ta sporočila širijo v verskih ali izobraževalnih prostorih ali po medijih, vključno z družabnimi mediji, ter poročali o njih in se odzivali nanje;
- viii. spremljali vse primere kaznivih dejanj iz sovraštva, tudi tistih, katerih storilci ali žrtve so pripadniki naše verske skupnosti, in poročali o njih;
- ix. širili sporočila vzajemnega spoštovanja v verskih ali izobraževalnih prostorih in v medijih, vključno z družbenimi mediji;
- x. stopili v dialog z osebami, ki jih privlačijo ekstremistična ideologija in nasilna dejanja na podlagi vere, ki jih zagovarjajo ali izvajajo, zaradi preprečevanja ali omejevanja takega nasilja ali blaženja njegovih učinkov;
- xi. prispevali k medverskemu in znotrajverskemu dialogu;
- xii. pritegnili civilne in politične voditelje k večji podpori vsem tem ukrepom;
- xiii. delno ali v celoti izvajali ta akcijski načrt;
- xiv. pri izvajanju deklaracije upoštevali vidik spola;
- xv. pozivali vse vernike in dobronamerne ljudi, ki si prizadevajo za več sodelovanja in miru v svetu, naj sprejmejo te zaveze in si skupaj z nami prizadevajo doseči naš cilj.

Institucije in akterji, ki so sodelovali pri lokalnih posvetovanjih

Organizacije

- Univerza Al Azhar, Kairo
 - mošeja Al-Wahid, Milano
 - Vseafriška cerkvena konferenca, Kenija
 - Vsecejlonski hindujski kongres, Šrilanka
 - Vseindijska organizacija imamov
 - Vsemjanmarsko hindujsko versko društvo Andhra
 - Ameriški judovski odbor
 - Anglikanska cerkev
- Burundija
- Anglikanska cerkev Ruande
 - Armenska cerkev
 - Armensko prelatstvo v Libanonu
 - Azijska konferenca verstev za mir, Japonska
 - Zveza muslimanskih izobražencev, Irak
 - Zveza žensk katoliške cerkve, Slonokoščena obala
 - Asirska krščanska skupnost Irak
 - Mednarodna skupnost Baha'i
 - Bahrajnsko medversko središče
 - Beit Emunah v Santiagu, Čile
- Središče za mednarodno preprečevanje genocida in množičnih grozodejstev iz Budimpešte
 - Katoliške sestre Comboni, Palestina
 - Osrednja islamska organizacija Gvajane
 - Osrednja mošeja, Bangui, Srednjeafriška republika
 - Središče za svetovna verstva, diplomacijo in reševanje sporov, Washington
 - Center za ustvarjanje razmer za mir in spravo, Šrilanka
 - Centro de Diálogo Intercultural ALBA, Argentina
 - Mednarodna agencija za razvoj podjetništva Century, Uganda
 - Čadski parlament
 - Krščanski program pomoči severni Irak
 - Kristusova cerkev na Tajskem
 - Univerza Columbia v New Yorku, Svetovni program za svobodo izražanja
 - Skupnost Sant'Egidio, Rim
 - Islamska verska skupnost COREIS, Italija
 - Kulturne zadeve pri kulturni misiji v Londonu

- Šolska fundacija Dhamma, Mjanmar
- Fundacija Divine Shakti, Indija
- Središče za razvijanje različnosti v Lagosu

• Duhovnosti Kulture,

Hrvaška

- Ekta Parishad, Indija
- Etiopska judovska skupnost
- Etiopska pravoslavna cerkev Tewahedo
- Etiopsko središče za mir in razvoj
- Facebook
- Family Welfare
- Finska cerkvena

pomoč

- Forum evropske muslimanske mladine in študentska organizacija, Belgija
 - Fundacija za trajnost in vzpostavitev miru v Srednji Ameriki
- Univerza Georgea Washingtona, pobuda Bridge, Washington
- Google
- pogodbenice svetovnega pakta
- Svetovna medverska zveza WASH, Indija
- Gibanje Groundswell
- Grupo EcuMénico de Mujeres Constructoras de Paz, Kolumbija
- Hillel International, središče Meyerhoff za izkušnjo judovstva, Washington
- Sveti sedež pri Uradu Združenih narodov
- Institut za medverski dialog v Indoneziji

- Institut za strateške študije in demokracijo, Malta
 - Medversko središče New York
 - Medverski svet, jugozahodni Connecticut
 - Medversko središče za mediacijo dialoga med muslimani in kristjani, zvezna država Kaduna, Nigerija
 - Mednarodna mreža angažiranih budistov, Tajska
 - Medverski svet Liberije
 - Medverski svet Tajske
 - Islamsko središče Long Island
 - Islam Relief Worldwide
 - Islamska skupnost Italije
 - Islamski sklad za izobraževanje, Nigerija
 - Islamska univerza v Islamabadu – mednarodni institut Iqbal za raziskave in dialog
 - Islamska univerza Ugande
 - Italijanska budistična zveza
 - Italijanski medministrski odbor za človekove pravice
 - Institut Jacoba Blausteina za napredek človekovih pravic
 - Institut Jacoba Soetendorpa za človeške vrednote
 - Jamiat Ulema-e-Islam, Pakistan
 - Jezuitska služba za begunce,
- Kambodža
- Judovska skupnost Feza, Maroko
 - Judovski svet za odnose s skupnostjo v Washingtonu in okolici
 - Skupnost Kaka'l, Irak

- Mednarodno središče kralja Abdullaha za medverski in medkulturni dialog
- Libijski institut za višje študije
- Luteranska teološka fakulteta v Filadelfiji
- Luteranska svetovna zveza
- Univerza Mahidol, Tajsko – Institut za človekove pravice in mirovne študije
- Misija Manav Ekta, Indija
- Metodistična univerza Slonokoščene obale
- Svet cerkva Bližnjega vzhoda, Libanon
- Mednarodna skupina za pravice manjšin
- Mongolsko združenje muslimanov
- Moravijska cerkev v Nikaragvi in delu Hondurasa
- Rabita Mohammadia of Ulamas v Maroku
- Središče Mosaica za preoblikovanje verskih sporov na Bližnjem vzhodu
- Mošeja du Plateau, Abidžan
- Državno združenje muslimanskih ameriških veteranov
- Muslim Hands
- Muslimanski svet za javne zadeve, Washington
- Državno združenje za človekove pravice Savdske Arabije
- Državni svet cerkva Kenije
- Državni svet cerkva Filipinov
- Državni muslimanski svet Liberije
- Državna duhovna skupščina Baha'í
- Koinonia
- Liberijski svet cerkva
- Mreža verskih in tradicionalnih mirovnikov
- Institut Newseum Washington, Središče za versko svobodo
- Urad njegove svetosti Baba Sheika, Irak
- Organizacija za islamsko sodelovanje
- Urad za demokratične institucije in človekove pravice
 - Župnija Kimpton, Ayot St. Lawrence, Združeno kraljestvo
- Paritätischer Wohlfahrtsverband, Berlin
- Središče za mir in razvoj v Etiopiji
- Peacemaker Tanenbaum
- Ašram Permarth Niketan, Indija
- Papeški svet za medverski dialog
- Budistična univerza Preah Sihanouk Raja, Kambodža
- Cerkev in sirotišnica Prachakittisuk v Chiang Raiju, Tajsko
- Središče Alwaleeda bin Talala za razumevanje med kristjani in muslimani, Univerza Georgetown, Washington
- Univerza Princeton • Skupina Qorvis MSL
- Komisija za državno povezovanje in vključevanje Kenije
- Verstva za mir, Belgija
- Raziskovalno središče za vrednote in raziskovalna enota za tvegano vedenje, Maroko

- Univerza Richarda Stocktona v New Jerseyju
- Organizacija Roberta F. Kennedyja Human Rights Europe, Italija
- Romska skupnost, Romunija
- Rimskokatoliška cerkev, Nigerija
- Melkitski rimokatoliki, Jordanija
- Kraljevi institut za medverske študije, Jordanija
- Salvadorska luteranska cerkev
- S. A. V. E. Belgija
- Serve2Unite
- Seminari Theoloji Malezija
- Odbor Shiromani Gurdwara Parbandhak, Indija
- Kampanja Shoulder to Shoulder
- Mednarodna budistična akademija Sitagu, Mjanmar
- Fundacija Sound Vision
- Svet cerkva Južnega Sudana •
Svet cerkva Sudana
- Vrhovni svet za islamske zadeve
- Vrhovni islamski svet Mjanmara
- Sirski islamski učenjak in muršid •
Afriška univerza, Zimbabve
- Svet kristjanov in judov, Združeno kraljestvo
- Medversko središče za mediacijo dialoga med muslimani in kristjani, zvezna država Kaduna, Nigerija
- Nacionalna mošeja – Masjid Muhammed, Washington
- Zveza islamskih skupnosti in organizacij Italije
- Zveza racionalističnih ateistov in agnostikov, Italija
- Semenišče Union, New York
- Združeno judovsko občestvo v Hongkongu
- Parlament Združenega kraljestva
- Združena reformirana cerkev v Južni Afriki
- Spominski muzej holokavsta Združenih držav Amerike
- Inštitut Združenih držav Amerike za mir
- Urad Združenih držav Amerike za mir in dialog
- Univerzitetni klinični center Treichville, Slonokoščena obala
- Univerza v Birminghamu
- Laponska univerza
- Univerza v Liverpoolu
- Univerza Nove Zelandije
- Pohod upanja "Za enost človeštva"
- Institut Walpola Rahula, Šrilanka
- Ženske v islamu
- Ženske brez meja
- Skupina Svetovne banke
- Svetovni svet Arya Samaj v Indiji
- Svetovni svet cerkva
- Mladinski parlament Jordanije
- Teološka fakulteta Zomba, Malavi

Združeni narodi

- Misija ZN za pomoč Iraku
- Protiteroristična skupina ZN za izvajanje
- Oddelek ZN za politične zadeve
- Sklad Združenih narodov za razvoj
- Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo
- Agencija ZN za enakost spolov in okrepljeno vlogo žensk
- Urad visokega komisarja ZN za človekove pravice
- Urad posebnega svetovalca ZN za spolno nasilje v spopadih
- Urad posebnega svetovalca ZN za preprečevanje genocida in odgovornost zaščititi
- Urad ZN v Afriški uniji
- Varuh človekovih pravic ZN in vodja službe varuha človekovih pravic in mediacijske službe
- Enota ZN za podporo miru
- Sklad ZN za prebivalstvo

Člani svetovalnega odbora

- **Mohammed Abu Nimer**, svetovalec, središče za dialog KAICIID
- **Maytham Al Salman**, bahrajnsko središče za človekove pravice
- **Johnston Barkat**, varuh človekovih pravic ZN in vodja službe varuha človekovih pravic in mediacijske službe
- **Rudelmar Bueno de Faria**, direktor, Svetovni svet cerkva
- **Agnes Callamard**, direktorica, svetovna svoboda izražanja, Univerza Columbia, in posebna poročevalka o zunajsodnih in samovoljnih usmrčitvah ter usmrčitvah po hitrem postopku
- **Iqtidar Cheema**, direktor Instituta za vodenje in razvoj skupnosti, Združeno kraljestvo
- **Mohamed Elsanoussi**, direktor Sekretariata mreže verskih in tradicionalnih mirovnikov
- **Azza Karam**, višja svetovalka za kulturo pri Skladu Združenih narodov za prebivalstvo
- **Carol Ritner**, profesorica študij o genocidu, Univerza Stockton
- **Ibrahim Salama**, vodja odseka za pogodbe o človekovih pravicah/OHCHR
- **Ahmed Shaheed**, posebni poročevalec o svobodi vere ali prepričanja
- **Burton Visotzky**, profesor midraša in medverskih študij, judovsko teološko semenišče Amerike

Povezave do koristnih dokumentov

- Okvir za analizo grozodejstev: Orodje za preprečevanje:
http://www.un.org/en/genocideprevention/documents/publications-and-resources/Framework%20of%20Analysis%20for%20Atrocity%20Crimes_EN.pdf.
- Boj proti nestrpnosti, negativnemu stereotipiziranju in stigmatizaciji ter diskriminaciji, spodbujanju k nasilju in nasilju nad osebami zaradi vere ali prepričanja (A/HRC/RES/16/18).
- Prepoved spodbujanja k diskriminaciji, sovražnosti in nasilju:
<https://www.article19.org/data/files/medialibrary/3572/12-12-01-PO-incitement-WEB.pdf>.
- Rabatski akcijski načrt za prepoved hujskanja k nacionalnemu, rasnemu ali verskemu sovraštvu, ki pomeni spodbujanje k diskriminaciji, sovražnosti ali nasilju:
http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Opinion/SeminarRabat/Rabat_draft_outcome.pdf.
- Camdenska načela o svobodi izražanja in enakopravnosti:
<https://www.article19.org/data/files/pdfs/standards/the-camden-principles-on-freedom-of-expression-and-equality.pdf>.
- Preprečevanje spodbujanja: Politične možnosti delovanja:
http://www.un.org/en/genocideprevention/documents/our-work/Doc.10_of%20incitement.Policy%20options.Nov2013.pdf.
- **Regionalni akcijski načrt za Evropo:**
http://www.un.org/en/genocideprevention/documents/our-work/Doc.13_Europe%20Plan%20of%20Action.pdf.
- Regionalni akcijski načrt za območje MENA:
http://www.un.org/en/genocideprevention/documents/our-work/Doc.14_MENA%20Plan%20of%20Action.FINAL.pdf.
- Regionalni akcijski načrt za Severno, Srednjo in Južno Ameriko:
http://www.un.org/en/genocideprevention/documents/our-work/Doc.15_Plan%20of%20Action%20for%20the%20Americas.FINAL.pdf.
- Regionalni akcijski načrt za Afriko:
http://www.un.org/en/genocideprevention/documents/our-work/Doc.16_Plan%20of%20Action%20for%20Africa.final.pdf.
- Regionalni akcijski načrt za azijsko-pacifiško regijo:
http://www.un.org/en/genocideprevention/documents/Plan%20of%20Action%20for%20religious%20leaders_AsiaPacific.pdf.
- Bejrutska izjava o "veri za pravice":
<http://www.ohchr.org/Documents/Press/21451/BeirutDeclarationonFaithforRights.pdf>.
- 18 zavez "vere za pravice":
<http://www.ohchr.org/Documents/Press/21451/18CommitmentsonFaithforRights.pdf>
- World Bank Groups, Conflict and Violence in 21st Century: <http://www.un.org/pga/70/wp-content/uploads/sites/10/2016/01/Conflict-and-violence-in-the-21st-century-Current-trends-as-observed-in-empirical-research-and-statistics-Mr.-Alexandre-Marc-Chief-Specialist-Fragility-Conflict-and-Violence-World-Bank-Group.pdf>.

Izbrani slovenska literatura in viri¹²

- Bajt, Veronika (ur.) (2017): Sovražni govor. Časopis za kritiko znanosti XLV(268)
- Motl, Andrej in Bajt, Veronika (2016): Sovražni govor v Republiki Sloveniji – pregled stanja. Ljubljana: Mirovni inštitut. Dostopno prek: http://www.mirovni-institut.si/wp-content/uploads/2015/01/OcenaStanja_prelomOK_splet.pdf, 29. 3. 2018
- Splichal, Slavko (ur.) (2017): Zagovor javnosti – med svobodo izražanja in sovražnim govorom. Ljubljana: SAZU
- Mirovni inštitut: Z (od)govorom nad sovražni govor. Dostopno prek: <http://www.mirovni-institut.si/govor/>, 29. 3. 2018

¹² To podpoglavje ni sestani del izvirnega Akcijskega načrta. V redakciji smo ga dodali zato, da lahko bistvene informacije zberemo na enem mestu.